

Лещінська А. В.

Викладач

Харківський національний
економічний університет
ім. С. Кузнеця

СУБСТАНТИВАЦІЯ ЯК ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

Анотація. У статті розкрито сутність поняття субстантивація прикметників в англійській мові. Проаналізовано різні підходи до визначення цього поняття вітчизняними та зарубіжними науковцями. Стаття освітлює властивості субстантивованого прикметника сучасної англійської мови. А саме: субстантивація / конверсія як спосіб у системі словотвору, транспозиція як різновид граматичної субстантивації, класифікація субстантивованих прикметників.

Продемонстрована актуальність даної проблеми яка зумовлена необхідністю з'ясування закономірностей переходу мовних одиниць з однієї граматичної категорії в іншу у сучасній англійській мові.

Ключові слова: субстантивація, прикметники, конверсія, транспозиція, класифікація, мовні одиниці.

Актуальність дослідження. Актуальність полягає в поглибленні і розширенні наукових уявлень щодо категоріальних властивостей субстантивованих прикметників та зумовлена необхідністю з'ясування закономірностей переходу мовних одиниць з однієї граматичної категорії в іншу у сучасній англійській мові. Для студентів філологічних факультетів дана тема має багато протиріч тому потребує подальшого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Субстантивації та її сутності присвячено чимало праць відомих науковців, серед яких варто згадати В. В. Виноградова, О. О. Потебню, О. О. Шахматова, Л. В. Щербу. Крім них, явище переходу частин мови досліджували такі вітчизняні мовознавці: В. С. Ващенко, І. Р. Вихованець, Д. Г. Гринчишин, В. О. Горпинич, І. Джонка, М. А. Жовтобрюх, О. А. Шапорева та зарубіжні А. А.

Байгарін, І. Бальтейро, Л. Бауер, Р. Візе, М. Докуліл, Й. Дон, Ф. Кіфер, О. С. Кубряков, П. Стекауер, П. М. Фогель, Д. Шенефельд та ін.

Мета даної статті полягає у з'ясуванні особливого статусу і властивостей субстантивованого прикметника сучасної англійської мови.

Виклад основного матеріалу. Субстантивація – вияв морфолого-синтаксичного способу словотвору, для якого характерне спеціальне граматико-лексичне переосмислення того чи іншого слова.

Серед науковців не існує єдності поглядів щодо сутності субстантивації як одного із способів словотвору і його місця в словотворчій системі сучасної англійської мови; відкритим є питання про співвідношення конверсії й субстантивації; не встановлений ступінь продуктивності даного способу словотвору у різні періоди розвитку сучасної англійської мови; мало вивчене питання про стилістично-образотворчу функцію субстантивованих прикметників.

Вікіпедія дає наступне визначення субстантивації: субстантивація – семантично-синтаксичний перехід прикметника й дієприкметника (зрідка й ін. частин мови) в іменник, причому даний прикметник уживається вже лише у функції іменника (повна субстантивація – первісно це атрибути до іменників, які тут давно забулися), або поруч можливе ще й прикметникове вживання (гайовий, минуле, невідома). Субстантивація широко вживається, зокрема, в науковій термінології [11].

Субстантивація, в словнику лінгвістичних термінів О. А. Ахманової, трактується як процес переходу в розряд іменників з іншої частини мови внаслідок набутої здатності безпосередньо вказувати на предмет [1]. Субстантивація являє собою один з видів морфолого-синтаксичного словотвору, при якому відбувається перехід прикметника в іменник з усіма його ознаками (морфологічними та синтаксичними).

Процес субстантивації вчені розуміють по-різному. У. Добосевич упевнений, що «сукупність названих ознак, що реалізуються у слові,

засвідчує його здатність субстантивуватися не лише на рівні мовлення, а потенційно переходити у статус між частиномовного омоніма. На цій базі достатньо прозоро інтерпретується продуктивна субстантивація прикметників, які, виражаючи атрибутивність (ознаку предмета), семантично тісно взаємозв'язані з предметністю як загально категоріальним значенням, що реалізується у граматичних категоріях роду» [5].

Л. В. Каушанська вважає, що «сутність процесу субстантивації полягає в переосмисленні категоріального значення вільних слів в значення предметності, тому субстантивацію частини мови можна розглядати як граматико-семантичний спосіб словотвору. Зміна категоріального значення слова, а також перехід з однієї частини мови в іншу викликає зміну граматичних категорій. У процесі субстантивації продукує слово (або його будь-яка форма) обов'язково набуває граматичних категорій іменника, тобто категорії роду, числа, відмінка» [8].

Н. Є. Лихошерстова у своєму дисертаційному дослідженні викладає детальний аналіз наукових досліджень з субстантивації. Так, М. Я. Немировський розуміє субстантивацію як вживання прикметників у значенні іменників. О. О. Шахматов розглядає її як перехід прикметників в іменники. Й. О. Дзензелівський та Г. М. Гнатюк вважають, що субстантивація – це перехід слів з інших частин мови в розряд іменників. Л. В. Винокуров розуміє субстантивацію як процес переходу в розряд іменників слів, що належать до інших частин мови, без афіксації. М. Ф. Лукін розуміє це явище як процес трансформації слів інших частин мови в розряд іменників без зміни їх зовнішньої форми, але зі зміною їх значення та граматичних особливостей. О. М. Пешковський вважає, що перехідні факти серед частин мови є наслідком звукових та значенневих змін, які відбуваються в окремих словах. Таким чином, Н. Є. Лихошерстова на основі проведеного дослідження стверджує, що субстантивація полягає у переході (внаслідок зміни лексичного значення) однієї або кількох словоформ окремого слова з

певної частини мови в розряд іменників, у той час як само слово може вживатися в своїй частиномовній парадигмі [10].

Л. В. Каушанська, аналізуючи субстантивовані прикметники у сучасній німецькій мові, вважає, що субстантивація – це «перехід слів з класу іменників в інший граматичний клас без застосування словотворчих засобів засобів» [8].

Великий внесок у розкриття сутності субстантивації внесли видатні вітчизняні мовознавці: О. О. Потебня, О. М. Пешковський, Л. В. Щерба, В. А. Богородицький та ін. Особливої уваги заслуговує положення О. О. Потебні про генетичну спільність іменника й прикметника, як основи переходу прикметників в іменники.

Л. С. Кінах вказує, що дослідження феномену субстантивованих прикметників у сучасній німецькій мові характеризується різноаспектними підходами, серед яких існують щонайменше три основних: субстантивація прикметника розглядається як синтаксичне явище (Ф. Блатц, Г. Брінкманн, С. Ользен, І. Ціммерманн); як вид словотвору (І. Барц, В. Генцен, М. Д. Степанова, В. Флейшер); як синкретичне явище, у якому поєднуються два попередні підходи і постулюється позиціонування субстантивованих прикметників на межі синтаксису і словотвору (П. Ейзенберг, В. М. Павлов, А. А. Смірнова).

В іноземній лінгвістичній літературі існує два основних напрямки у вирішенні питання про сутність субстантивації прикметників:

1) субстантивація розуміється як вживання прикметника в нетиповій для нього функції, тобто функції іменника (Г. Пауль, О. Бехагель, Ф. Блатц, О. Ердман, Г. Вундерліх та ін.). Вона розглядається як вживання інших частин мови в синтаксичній функції іменника і виключається з навчання про словотвір і повністю відноситься до синтаксису;

2) субстантивація розглядається як один з видів німецького словотвору, представники цього напрямку по-різному підходять до його оцінки. Деякі

лінгвісти (В. Вільманс, Ф. Клуге, Л. Димер) лише констатують наявність цього словотворчого способу, не намагаючись пояснити його специфіку й сутність, інші (М. Г. Еллинок, Ф. Маурер) відносять субстантивацію до типу синтаксичного словотвору, у певній мірі наближаючись у її розумінні до представників синтаксичної концепції. Навіть, якби ці напрямки не розрізнялися в підході до явища субстантивації, їхнім загальним недоліком є схематизм та однобічність в оцінці цього явища, що, власне кажучи, зводиться лише до синтаксичного критерію як головного й вирішального [8].

Праці вчених-мовознавців свідчать про те, що в лінгвістиці піднімалося питання про причини появи і активізації явища субстантивації як виду конверсії. Неморфологічний спосіб творення слів, що полягає у переході однієї частини мови до іншої без участі афіксів, називається конверсією.

Однак при визначенні і характеристиці конверсії та субстантивації були висловлені різні, часом суперечливі точки зору. Одні лінгвісти вважають субстантивацію видом конверсії, інші асоціюють її з абсолютно іншими лінгвістичними процесами. Згідно з останнім припущенням, конверсія – це одноразовий акт створення нового слова, в той час як, субстантивація являє собою поступовий перехід слова однієї частини мови в слово іншої частини мови. Конверсія діє тільки в сфері іменників і дієслів, субстантивація – у сфері прикметників і іменників.

О. І. Каріда аналізує структурно-семантичну характеристику субстантивації середнього роду на матеріалі німецької вони. До особливостей середнього роду належить субстантивація будь-якої частини мови за допомогою середнього роду [7]. Конверсія інших частин мови в іменник зустрічається найчастіше, але тільки половина з них набуває середнього роду. Семантична характеристика субстантивацій складається з різнорідних граматичних сем. Субстантивації різних частин мови мають риси подібності та відмінності. При субстантивації відбуваються такі процеси: семою першого ступеню усіх субстантивованих частин мови стає сема

предметність, яка є характерною для класу іменників. Опредмечена якість субстантивованих прикметників відображає абсолютизацію якості, ізоляцію якості від тих предметів, для яких воно характерно, узагальнення даної ознаки як субстантивація. Завдяки семі предметність, будь-яка частина мови приєднується до класу іменників. Семою другого ступеню виступає сема такого класу слів, який підлягає субстантивації, у інфінітивів зберігається значення процесуальності, яке може бути реалізовано семами дія або стан, у прикметників зберігається сема якості, у прислівників – семи темпоральність, локальність та ін.

На відміну від субстантивованого інфінітиву, який, відриваючись від дієслова, що бере на себе деякі категорії іменника (роду, відмінку), які є «власними» категоріями для цього лексико-граматичного розряду, субстантивовані прикметники втрачають тільки невласну категорію граматичного роду.

Серед визначних досліджень останнього часу на увагу заслуговує дисертаційне дослідження Л. С. Кінах, у якому науковець аналізує номінативні та комунікативні властивості субстантивованого прикметника сучасної німецької мови, приділяючи увагу явищу частиномовної транспозиції, яка відіграє велику роль у продукуванні та функціонуванні субстантивованого прикметника. Л. С. Кінах поділяє точку зору науковців (А. А. Байгаріна, І. Бальтейро, Л. Бауер, Р. Візе, М. Докуліл, Й. Дон, Ф. Кіфер, О. С. Кубрякова, П. Стекауер, П. М. Фогель, Д. Шенефельд та ін.) щодо того, що безафіксальна транспозиція є одним із різновидів субстантивації прикметників і погоджується, що субстантивація прикметників є одним із продуктивних способів словотворення в сучасній німецькій мові (І. Барц, В. Генцен, М. Лоде, М.Д. Степанова, В. Флейшер та ін.). Л. С. Кінах зазначає, що процесу субстантивації може піддаватися будь-яка мовна одиниця – від фонем до цілого речення, проте найбільшим потенціалом свого субстантивного перетворення наділені інфінітив і

прикметник. Вживання прикметника у значенні та функції іменника відбувалося в усі періоди розвитку німецької мови. Перехід прикметника в іменник призводить до своєрідної конденсації ознак прикметника й іменника в одному імені [9].

Поняття транспозиції увійшло в науковий обіг завдяки праці Ш. Баллі «Загальна лінгвістика і питання французької мови» (1932). Науковець вважав, що транспозиція – це заміна однієї частини мови іншою без зміни змісту всього повідомлення. Він наголошував, що слід розрізняти функціональну транспозицію, яка стосується виключно граматики, та семантичну, що пов'язана з лексикою.

Транспозиція, де прикметник виконує функцію іменника, морфологічно переходить у категорію іменника, називається граматичною субстантивацією. Субстантивовані прикметники виконують ті ж самі синтаксичні функції, що й іменник : є підметами, додатками, іменними частинами складених присудків, мають при собі залежні слова. Вони можуть передавати значення або прикметника, або іменника, що визначається контекстом й береться до уваги їхня граматична роль у реченні. При субстантивації, яка здійснюється за схемою «словосполучення – субстантивованій прикметник (або дієприкметник)», фонетичне слово залишається формально незмінним, хоча отримує граматичні категорії роду, числа, відмінка іменника.

О. Житар досліджує транспозицію як одну з перекладацьких трансформацій, висловлюючи думку, що при перекладі виділяють обов'язкову та факультативну транспозицію. Вона спирається на той факт, що у сучасному перекладознавстві явище транспозиції частин мови при перекладі було комплексно досліджено в наукових студіях К. Недбайло, здійснених на основі вивчення англо-українського перекладу. В них описуються випадки повної та неповної транспозиції. Повна транспозиція слова у цільовому реченні зумовлює його перехід внаслідок перекладу в іншу

частину мови, тоді як неповна транспозиція пов'язана з між категоріальними переходами при перекладі слова без зміни його належності до певної частини мови [6].

Досить поширеними на сучасному етапі розвитку мови є субстантивовані прикметники чоловічого роду на означення різних цехів, де відбувається процес виробництва. Однак слід зауважити, що ступінь субстантивації таких прикметників слабкий, як субстантивовані вони виступають тільки у контексті. Серед лексем на позначення результату дії найчастіше зустрічаються субстантивовані прикметники, утворені на базі дієслів із семантикою приготування їжі, які позначають різні види страв. Субстантивовані прикметники на позначення конкретних страв, здебільшого, корелюють з суфіксальними іменниками з тотожною семантикою. На думку авторів «Граматики української мови», «транспозиція, де прикметник виконує функцію іменника, але морфологічно не переходить у категорію іменника, називається синтаксичною субстантивацією». Однак І. Джонка вважає, що у цьому випадку маємо явище морфологічної транспозиції, де засобом вираження виступає конверсія: «Семантичний ступінь переходу дієслова у прикметник вирізняється своєю неоднорідністю, відображаючи неоднаковий вияв семантичного віддалення від вихідного дієслова [4]. Таким чином, функціональна транспозиція у парадигмі віддієслівних похідних представлена двома ступенями: морфологічним і семантичним.

У кількісному плані в межах похідних субстантивів морфологічний і семантичний рівні представлені майже рівномірно. Серед похідних ад'єктивів більшість реалізують морфологічний ступінь, зокрема пасивні дієприкметники, ад'єктивовані на їх базі прикметники. Засобами вираження морфологічної транспозиції виступають афіксація та конверсія.

Здебільшого, субстантивовані прикметники не мають у мові суфіксальних відповідників іменників, «вони якраз і з'являються у мові, щоб заповнити ту прогалину, яка утворюється внаслідок відсутності суфіксальних

іменників та аббревіатур, необхідних для вираження тих чи інших понять об'єктивної дійсності» [3].

Між субстантивованими прикметниками та суфіксальними іменниками на позначення тих же понять виникають відношення словотвірної синонімії. Незважаючи на те, що й іменникові суфікси, й суфікси-флексії субстантивованих прикметників виконують одну й ту ж функцію, служать назвами осіб та предметів, між такими номінаціями у переважній більшості випадків спостерігаються відмінності: або в семантиці, або в сфері вживання, або в частоті використання. Так, О.М. Пешковський вбачав відмінність між такими утвореннями в тому, що іменники означають предмет з сукупністю ознак, а субстантивовані прикметники тільки одну з ознак, втілену в предмет. Л. Б. Герльмуттер вказує на те, що «кожен іменник, утворений від даного прикметника, завжди конкретніший від відповідного субстантивованого прикметника». Однак субстантивовані прикметники і суфіксальні іменники не завжди відмінні за семантикою. Натомість такі лексеми різняться або сферою вживання, або стилістичним використанням. Суфіксальні іменники переважно є нейтральними щодо стилістичного забарвлення, тоді як субстантивовані прикметники здебільшого використовуються «з стилістичною настановою – надати опису емоційного відтінку урочистості» [3]. Синонімічні суфіксальні іменники та субстантивовані прикметники здебільшого розрізняються семантичними відмінностями, сферою вживання та стилістичним використанням.

Субстантивовані прикметники, які функціонують у мовленні, утворюють своєрідний «континуум» номінативних одиниць із різним ступенем лексикалізації (В. М. Павлов). Узуальні субстантивовані прикметники, з якими мовна свідомість пов'язує домінантне референтне значення «носій ознаки», є, як правило, стилістично нейтральними, тоді як виникнення оказіональних субстантивованих прикметників зумовлено

експресивними інтенціями й лінгвокреативними можливостями мовця та передбачає здійснення певного емоційного впливу на адресата [9].

Л. С. Кінах упевнена, що «субстантивація прикметників зумовлена когнітивно-комунікативними потребами мовця, відбувається за певними словотвірними моделями на базі вже існуючого в мові лексичного матеріалу та вирізняється високим рівнем продуктивності, однак закріплення нових субстантивованих прикметників-номінацій в узусі здійснюється вибірково – залежно від фактору «соціальна потреба» [9].

Субстантивацію прикметників традиційно поділяють на повну/морфологічну і неповну / синтаксичну (П. Ейзенберг, Г. Пауль, Г. Фатер).

Так, повна субстантивація – перехід прикметника або дієприкметника в іменник, при якому вихідне слово остаточно перейшло в категорію іменника і уже не вживається у сучасній мові як прикметник або дієприкметник. Під неповною субстантивацією розуміють перехід прикметника або дієприкметника в іменник, при якому вихідне слово використовується і як іменник, і як прикметник.

Крім того, виділяють узуальну та okazіональну субстантивацію. Узуальна (або лексична) субстантивація – повний перехід прикметників або дієприкметників в іменник. Okazіональна (або синтаксична) субстантивація – неповний перехід прикметників або дієприкметників в іменник, коли вони ще можуть уживатися в своєму основному значенні. С. Г. Ільєнко, аналізуючи явища граматичної перехідності, зокрема субстантивацію прикметників, пропонує розмежовувати абсолютну і відносну субстантивацію. Абсолютною називається субстантивація, при якій «словоформа набуває не тільки всі морфологічні та загальні синтаксичні ознаки іменника, а й тотожне з ним функціонування в тексті» (набуває синтагматичні зв'язки нової частини мови, рівні можливості в передачі конкретної і узагальненої інформації). Відотною вважається субстантивація,

при якій «зміна морфологічної і синтаксичної природи словоформи не супроводжується її повним текстовим переродженням».

У результаті субстантивації прикметника з'являється нова номінативна одиниця, яка поєднує в собі категорію значення предмету й ознаки, що передбачає одночасне виконання нею двох функцій – найменування особи, предмета, явища та характеристику, яка дається їм за певною актуальною ознакою.

М. Баланюк, опрацювавши статті англомовних журналів, знайшов наступні випадки субстантивації прикметників: 1) прикметники, вжиті з означеним артиклем для позначення всіх представників певної категорії людей: «*the poor*», «*the rich*», «*the official*»; 2) дієприкметники, які перейшли в розряд прикметників, вжиті у значенні іменників: «*the unemployed and underemployed*», «*the accused*»; 3) прикметники, що позначають національну приналежність, особливо ті, що закінчуються на *-ch* та *-sh*: «*the English*», «*the Dutch*»; 4) прикметники, що позначають абстрактні поняття: «*the past*», «*the future*», «*the good*»; 5) інші прикметники, що набули значення предметності і перейшли в розряд іменників: «*the Mediterranean*», «*the chief*».

О. І. Каріда ретельно аналізує субстантивовані прикметники сучасної німецької мови, звертаючи увагу і на граматичний рід іменників, і доходить висновку, що граматичний рід субстантивованих прикметників з «невласної» категорії перетворюється на «власну» і набуває самостійного значення. Субстантивовані прикметники зберігають «невласну» категорію відмінка прикметників, тим самим вони не втрачають зв'язок з прикметниками. Серед субстантивованих прикметників середнього роду, які означають предмети, існує 6 ніш з інтегральною семою предметність, яка виникає при субстантивації будь-якої частини мови. Загальною є також сема якість, ознака усіх прикметників. Завдяки цим двом семам значення субстантивованих прикметників можна охарактеризувати як якість певного

предмета. До цих сем приєднуються семи середнього роду: узагальненість, неозначеність, які в деяких нішах нейтралізовані внаслідок метонімії.

О. І. Каріда наголошує, що умовно виділяються такі ніші (на наш погляд, можемо це тлумачити як класифікацію або типологію субстантивованих прикметників): 1) кольори та фарби; 2) назва одягу; 3) карткова масть та шахові фігури; 4) предмети косметики, фарбників та хімічних засобів; 5) рослини; 6) назва продуктів харчування та напоїв; 7) мови: цю нішу репрезентують два варіанти, що мають різну формальну маркованість. Таким чином, прикметники, субстантивовані в короткій формі, служать назвами мов при їх конкретній характеристиці (мова певної епохи, певної місцевості, певного кола людей та ін.), тобто тут виявляється лексична обмеженість: *das Deutsch, das Plattdeutsch, das Beamtendeutsch*. Прикметники, субстантивовані у повній формі за своєю функціональною стилістичною характеристикою, представлені назвами мов поза межами їх конкретної (часової, територіальної та індивідуальної) належності; 8) зовнішні або внутрішні якості предмета. Внаслідок того, що субстантивації підлягають прикметники усіх ступенів порівняння, можна вважати, що це відкрита ніша; 9) контекстуально обумовлені конкретні поняття. Сама якість предмету реалізується за допомогою контексту як конкретний предмет, тобто під впливом контексту субстантивації даної ніші набуває семи конкретність. Деякі okazіональні субстантивовані прикметники середнього роду мають яскраво виражену семантику прикметника; 10) абстрактні поняття. Як і усі субстантивації ця ніша має сему предметність, як і усі прикметники – сему якість. Семи неозначеність та узагальненість створюються семантикою середнього роду. Від попередньої ніші ці субстантивації відрізняються тим, що в їх основі лежать абстрактні прикметники, в яких навіть контекст їх не конкретизує [7].

Стійкі та особливо okazіональні субстантивації середнього роду часто вживаються або створюються авторами із стилістичною метою, для вираження більшої експресії та образності.

Висновки. Отже, результати наукового пошуку дають підстави стверджувати, що субстантивації підлягають прикметники усіх ступенів порівняння, але це відкрита ніша щодо подальшого дослідження. Науковець Л. С. Кінах, проаналізував номінативні та комунікативні властивості субстантивованого прикметника сучасної німецької мови, приділяючи увагу явищу частиномовної транспозиції, яка відіграє велику роль у продукуванні та функціонуванні субстантивованого прикметника.

Використана література

1. Ахманова О. С. Словарь Лингвистических Терминов. / О. С. Ахманова. – М.: Издательство «Советская Энциклопедия», 1969. – 606 с.
2. Вихованець І. Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті / І. Р. Вихованець. – Київ : Наукова думка, 1988. – 256 с.
3. Гринчишин Д. Г. Явище субстантивації в українській мові (субстантивація прикметників) / Д. Г. Гринчишин. – К. : Наук. думка, 1965. – 112 с.
4. Джонка І. Функціональна транспозиція у парадигмі віддієслівних похідних / І. Джонка // Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Філологія. – 2006. – Вил. XI-XII – Івано-Франківськ: Видавничо-дизайнерський відділ ІД", 2006. – С. 134-143.
5. Добосевич У. Субстантивація як вияв транспозитних можливостей різних частин мови. – Лінгвістичні студії : зб. наук. праць / Донецький нац. ун-т; наук. ред. А. П. Загнітко. – Донецьк : Дон НУ, 2011. – Вип. 22. – С. 91 – 96.
6. Житар О. Функціональні особливості транспозиції частин мови (на матеріалі українських перекладів творів сучасної французької літератури: [Електронний ресурс]: Режим доступу:

www.chnu.edu.ua/res/chnu.edu.ua/BinderInyaz.pdf (дата звернення: 25.04.2019 року).

7. Каріда О. І. Структурно-семантична характеристика субстантивації середнього роду // Актуальні проблеми науки та освіти: Збірник матеріалів XVII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. К. В. Балабанова. – Маріуполь: МДУ, 2015. – С. 222-224.

8. Каушанська Л. В. Субстантивовані прикметники в німецькій мові в сучасній технічній літературі та їх переклад українською /Л. В. Каушанська // Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Сер.: Філологічна. – 2013. – Вип. 36. – С. 323-325: [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2013_36_100: (дата звернення: 17.05.2019 року).

9. Кінах Л. С. Номінативні та комунікативні властивості субстантивованого прикметника сучасної німецької мови. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук: Спеціальність: 10. 02. 04 – германські мови / Ліліана Стефанівна Кінах. – Харків, 2013. – 23 с.

10. Лихошерстова Н. Є. Семантико-стилістичний аспект субстантивації дієприкметників в українській мові. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук: Спеціальність: 10.02.01 – українська мова / Наталія Євгенівна Лихошерстова. – Харків, 2001. – 24 с.

11. <https://uk.wikipedia.org/wiki>